

Seneffekter etter kreft

28.5. 2019

Cecilie E Kiserud

Tall fra Kreftregisteret 2017

Nye krefttilfeller: 33 564

Antall kreftoverlevende: 273 741

Hvorav 173 174 $\geq$ 5 år fra diagnose

De største gruppene av langtidsoverlevende:

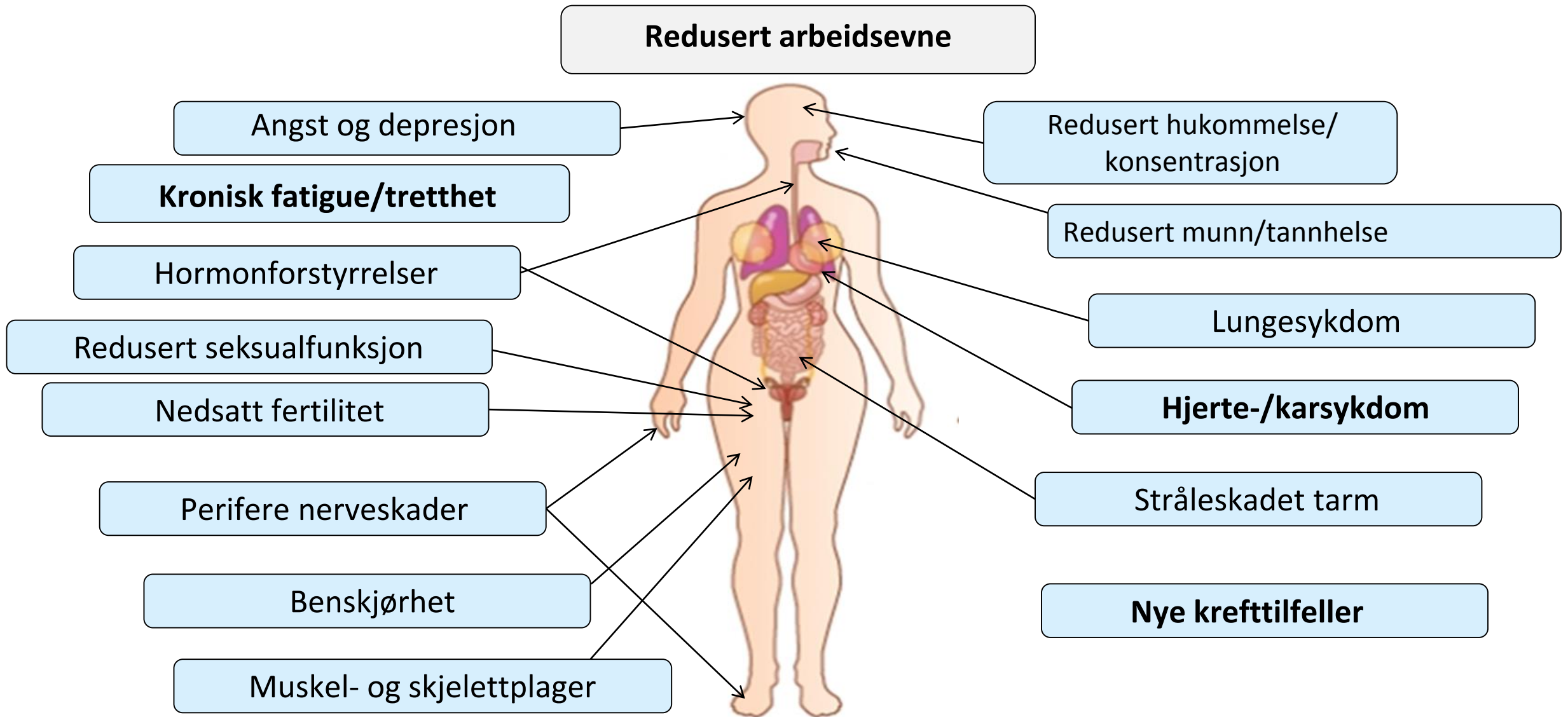
etter brystkreft, prostatakreft, mage-tarmkreft, gynekologisk kreft, føflekk kreft (malignt melanom)

Kreftregisteret / Cancer in Norway 2017

Hva er seneffekter etter kreft ?

- Bivirkning eller komplikasjon av kreftsykdommen eller behandlingen som **varer >1 år** etter avsluttet behandling
- Eller bivirkning/helseplage som sannsynligvis **skyldes kreftsykdommen og/eller behandlingen**, og **debuterer 1 år eller mer** etter avsluttet behandling
- Bredt spekter av tilstander med varierende alvorlighetsgrad
- Fysisk, psykologisk eller sosial art

Seneffekter – et bredt spekter av tilstander

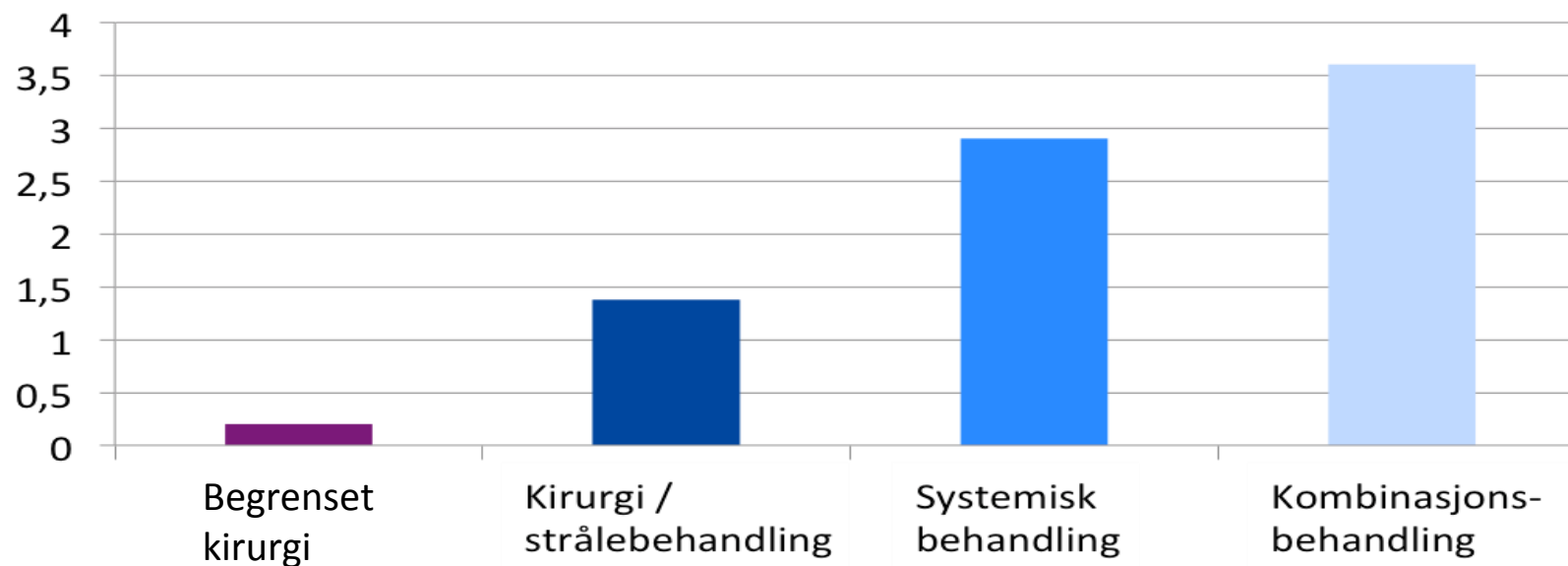

Utfordringer i forhold til kunnskap om seneffekter

- Kan gå lang tid fra kreftbehandlingen til utvikling av seneffekter opp til 10 – 30 år etter behandling:
utfordring for pasient, pårørende og helsepersonell
 - Kreftbehandlingen kan ha blitt modifisert / modernisert
 - Kan være lite kunnskap om seneffekter etter «dagens» behandling
 - Tilstandene kan også være vanlig i befolkningen for øvrig
eks kronisk tretthet/fatigue, hjerte/karsykdommer, redusert seksualfunksjon
- Sammenligning med normalbefolkning viktig i studier.**

Antall seneffekter – selvrapportert av kreftoverlevende behandlet i ung voksen alder (19-39 år) 1985 – 2009, uten tilbakefall (N=1048) – relatert til behandling

Antall seneffekter (gjennomsnitt)

Diagnoser:

Malignt melanom

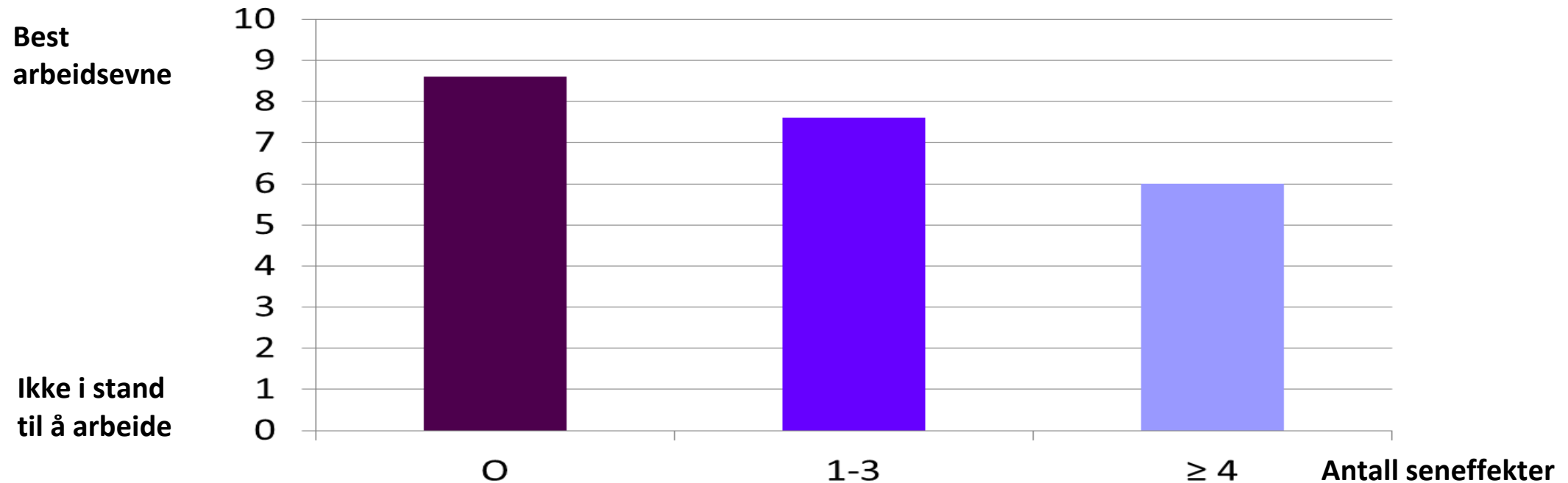
Brystkreft st I-III

Lymfekreft/blodkreft

Tykkttarm/endetarmskreft

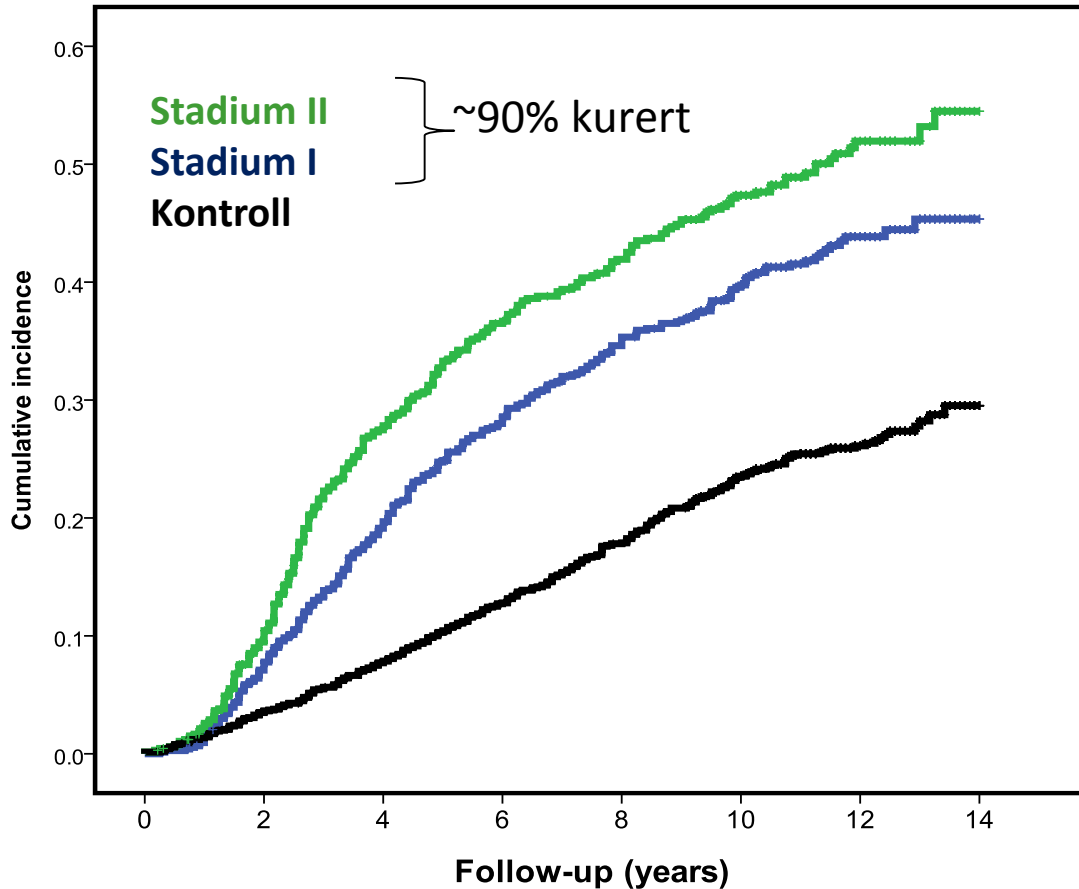
Arbeidsevne relatert til antall seneffekter

- selvrappport av kreftoverlevende behandlet i ung voksen alder (19-39 år, 1985 – 2009, N=1048)

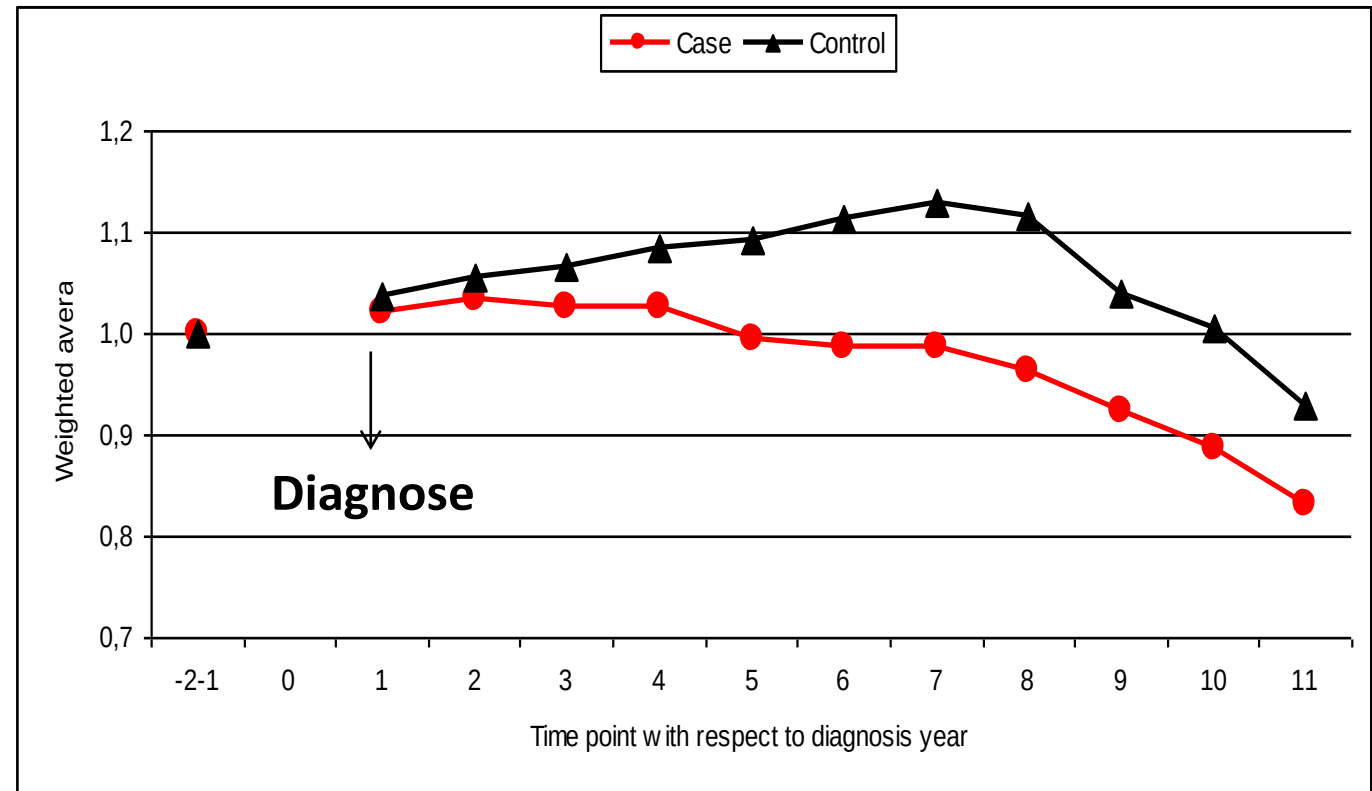

Arbeidsliv etter brystkreft

Uføretrygd

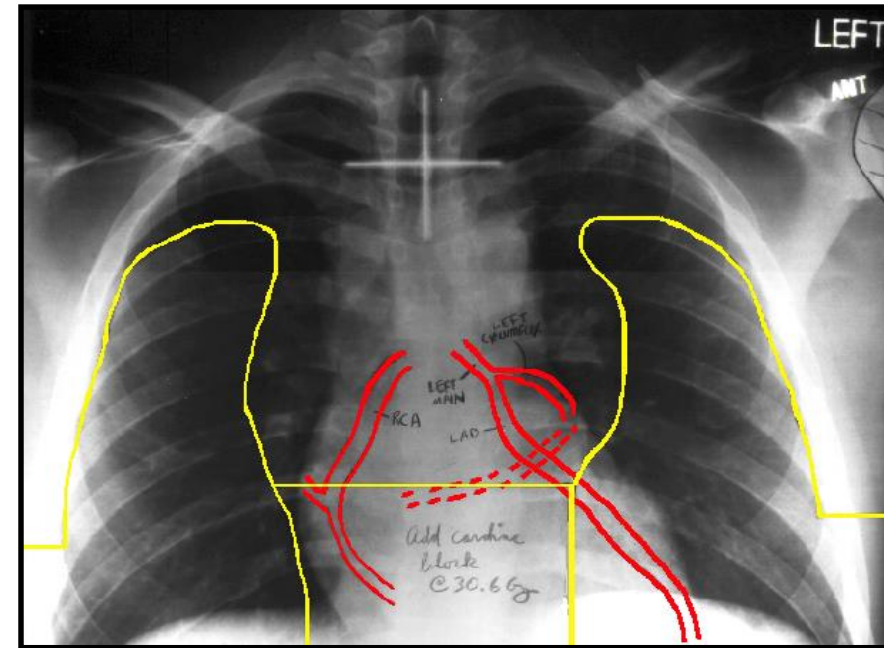
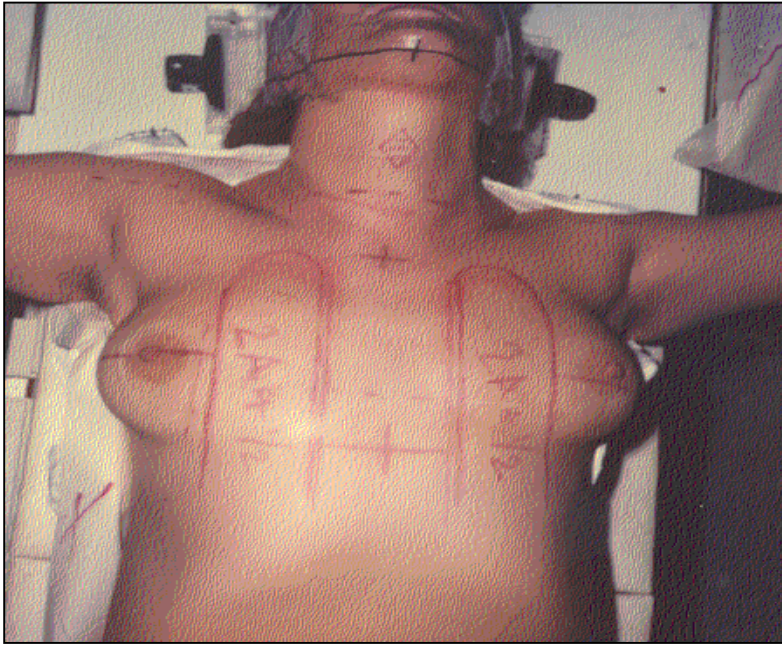
Inntekt

Data koblet mellom kreftregisteret og SSB, FD trygd

Hauglann 2015

Seneffekter hjerte/karsystemet

Strålebehandling mot hjerte/bryst regionen: stråledose/felt (lymfom/brystkreft)

Antracycliner – dose (lymfom/brystkreft)

Herceptin (brystkreft)

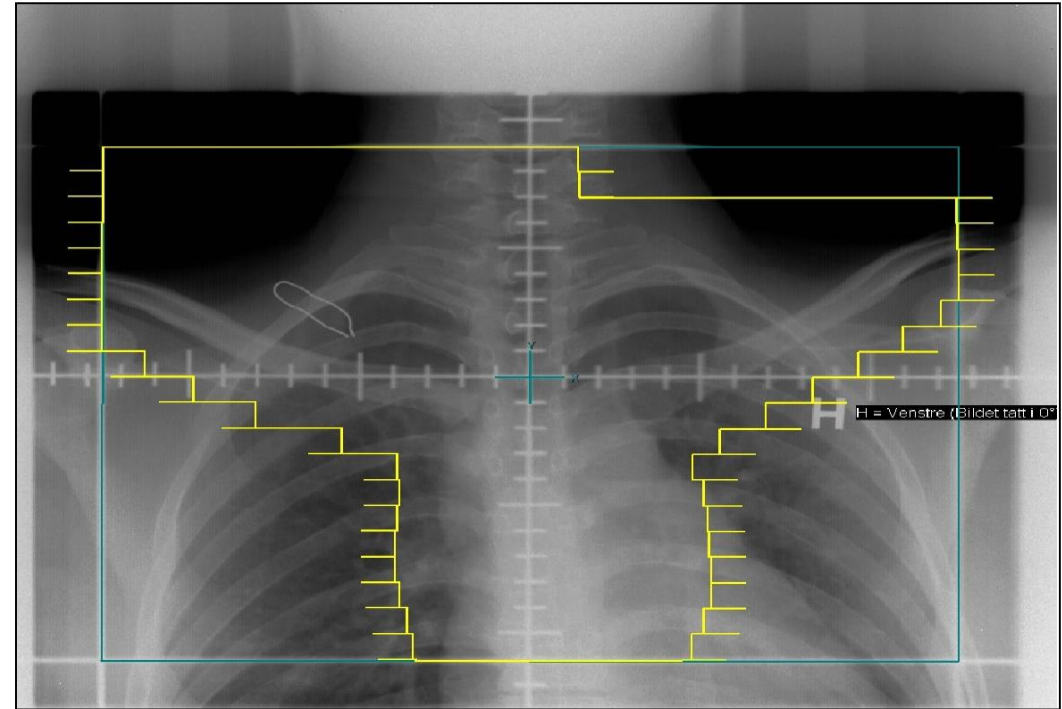
Cisplatin (testikkelkreft/cervixcancer)

Lymfom – modifiserte strålefelt

- etter 1997

Fraksjonering 1.75 Gy x 17 – 20

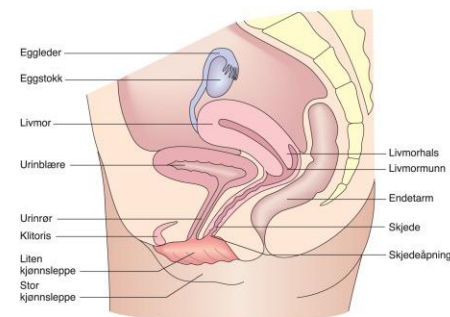

Bilder fra A. Fosså

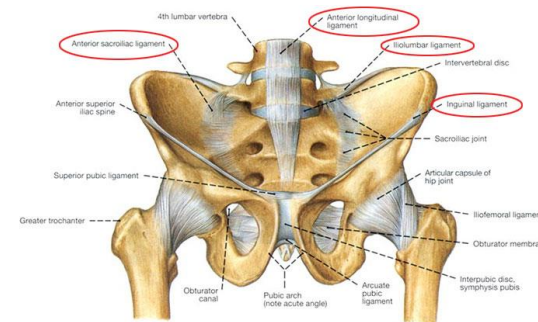
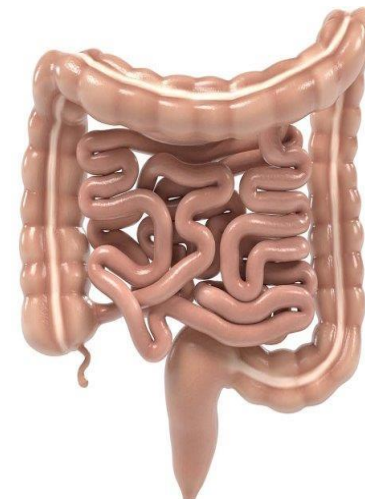
Strålebehandling mot bekken (gynekologisk kreft, tarmkreft, prostatakreft)

«Pelvic radiation disease»

- Symptomer fra alle bekkenorganer:
- tarmsystemet
- urinsystemet
- indre og ytre kjønnsorganer
- skjelett og bindevev
- lymfe- og blodkarsystemet

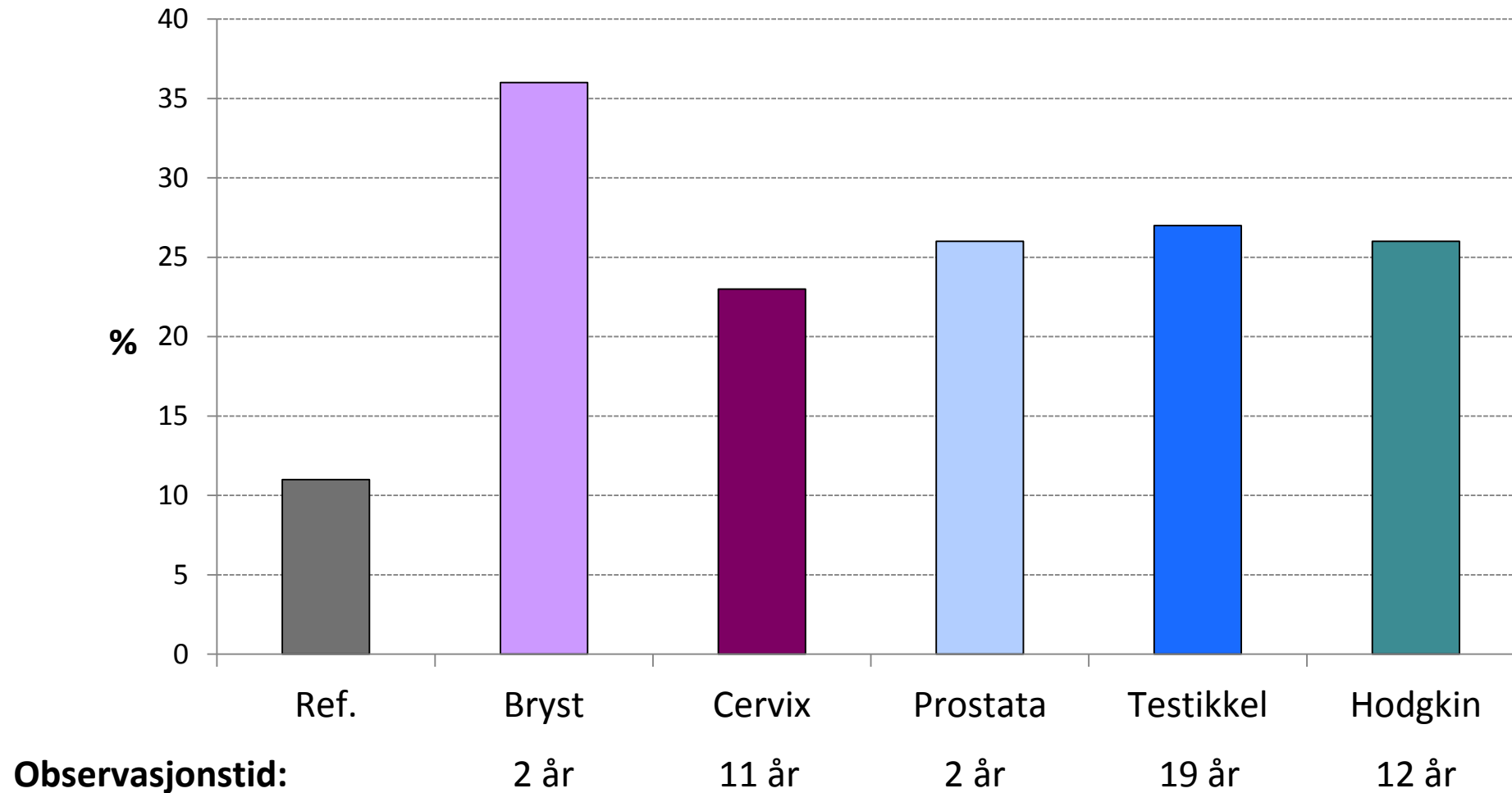
Kvinnens kjønnsorganer (snitt sett fra siden). Jomfruhinnen er ikke tegnet inn. Den er en tynn hinne som delvis dekker skjedeåpningen, som går i stykker ved samleie eller f.eks. ved bruk av tamponger.

Tverrfaglig tilnærming

Ernæringsfysiolog, gastroenterolog, gastrokirurg, gynekolog, urolog, sexolog, fysioterapeut
KIB

Forekomst kronisk fatigue – norske studier

Loge 1998 / Reinertsen 2017 / Steen 2017 / Kyrдалen 2010 / Sprauten 2015 / Loge 1999

Kronisk tretthet hos voksne kreftoverlevende

Illustrasjon: iStock

Seneffekter etter kreft – hva kan gjøres ?

- Livsstil
- Hva finnes av ulike tilbud for kreftoverlevende med seneffekter ?
- Informasjon

Hvorfor sunn livsstil etter kreftbehandling ?

- **Kreftbehandling kan gi økt risiko for helseplager:**

- Hjerte- karsykdom
- Ny kreft
- Redusert livskvalitet
- Overvekt
- Diabetes
- Osteoporose (benskjørhet)
- Angst/depresjon
- Fatigue

En del av disse plagene kan vi påvirke med livsstilen vår

- **Fysisk aktivitet etter behandling har vist å bedre:**

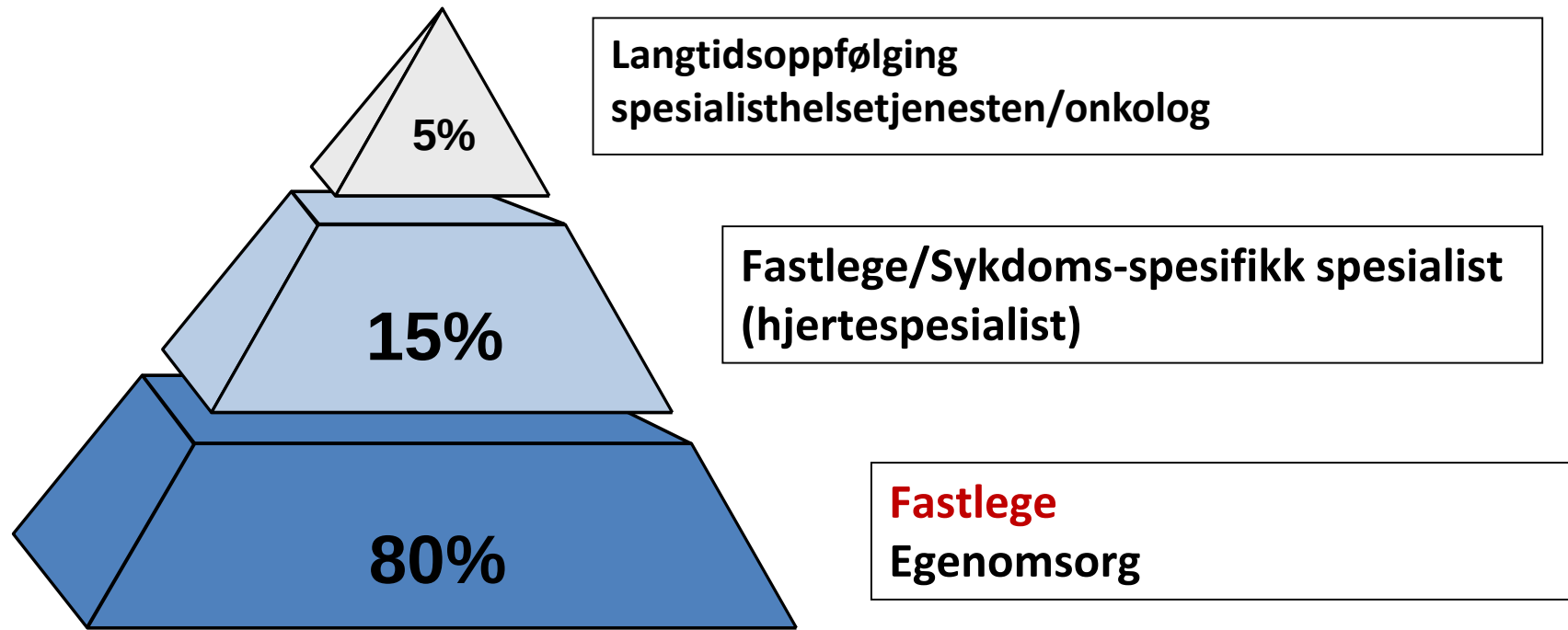
- Hjerte- og lungekapasitet
- Muskelstyrke
- Livskvalitet
- Vekt/BMI
- Selvfølelse
- Angst/depresjon
- Fatigue
- Bivirkninger

- **Sunt kosthold har vist å bedre:**

- Kostholdskvalitet
- Ernæringsrelaterte biomarkører
- Vekt

- Forebygge tilbakefall av kreft?
 - Påvirke overlevelse?
- = foreløpig lite kunnskap om....

Oppfølging av kreftoverlevende

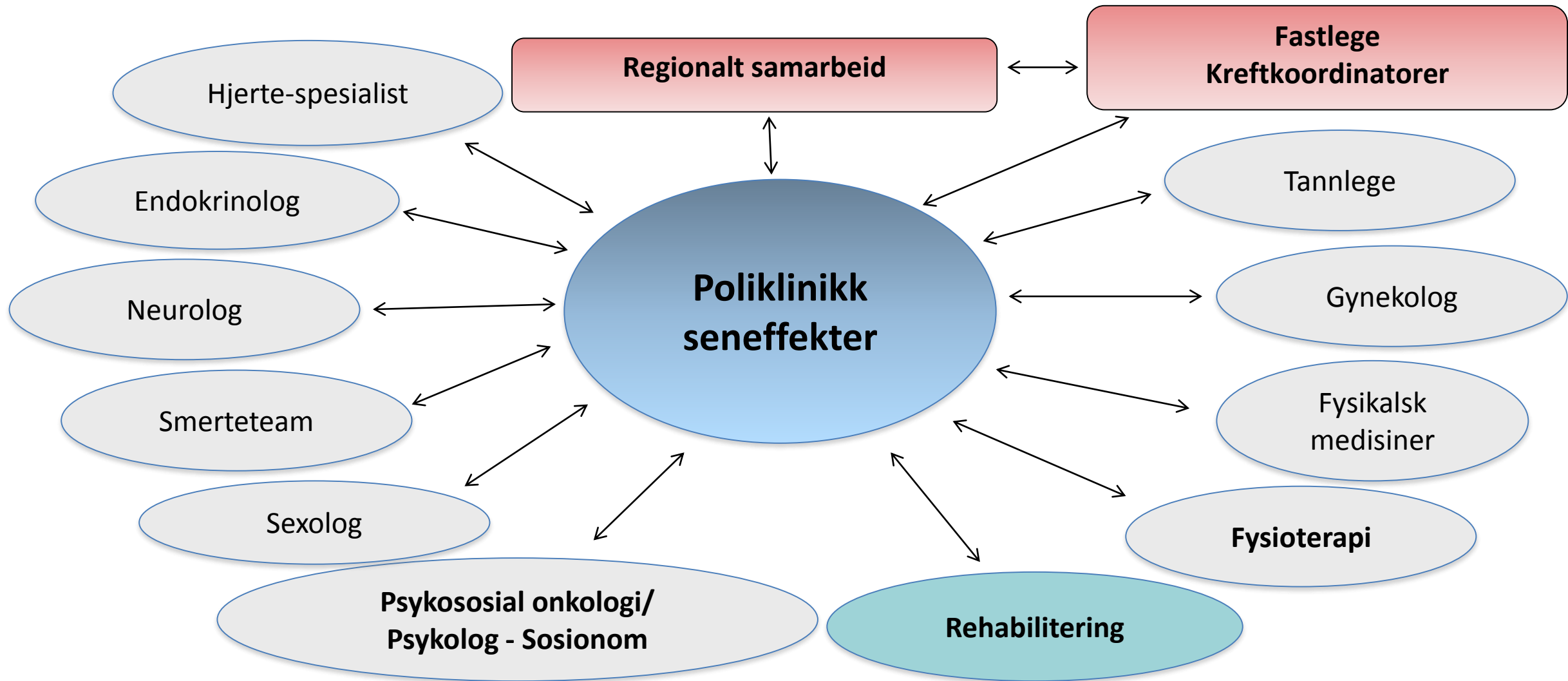
Poliklinikk / regionalt senter for seneffekter i hver helseregion / HSØ, HMidt

Samarbeid fastlege / onkolog / kirurg

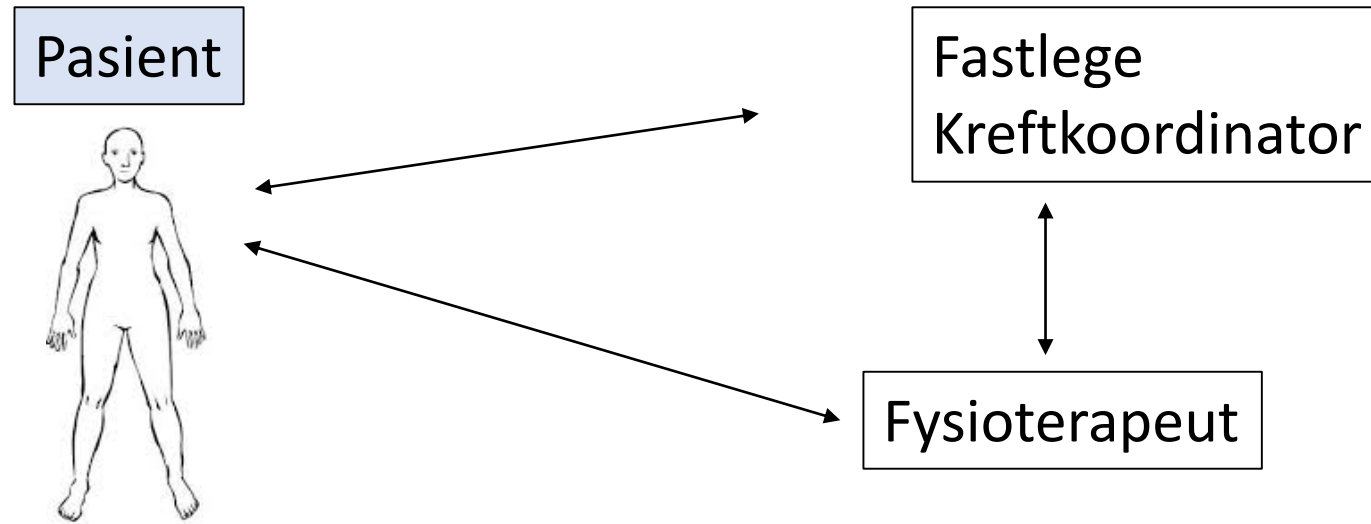
Skriftlig individuell oppfølgingsplan

<https://oslo-universitetssykehus.no/avdelinger/kreftklinikken/avdeling-for-kreftbehandling/seksjon-for-seneffekter#les-mer-om-seksjon-for-seneffekter-og-poliklinikk-for-seneffekter>

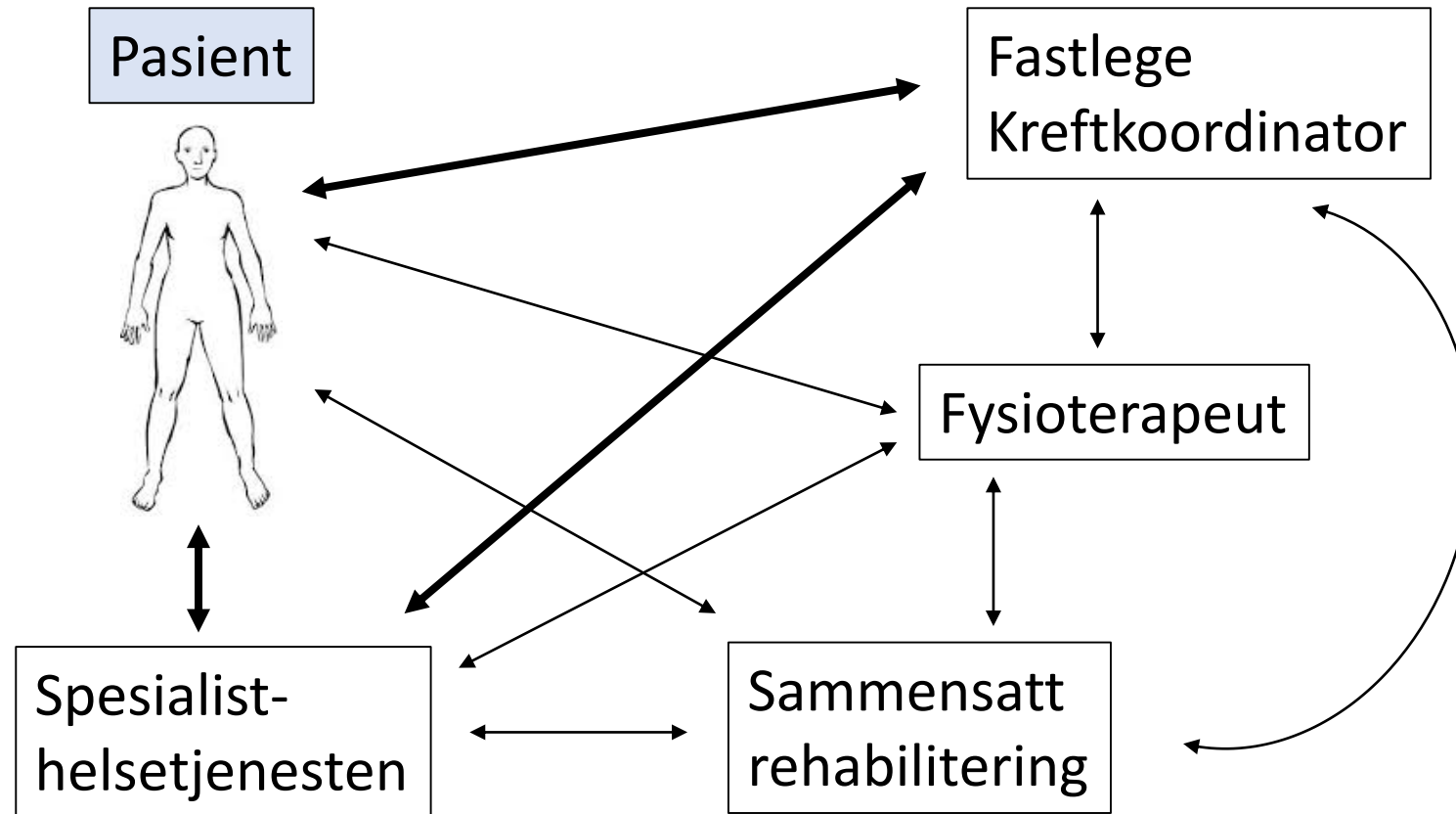
Organisering av spesialisert klinisk tilbud - samarbeid med andre spesialiteter og ressurser – regionalt samarbeid

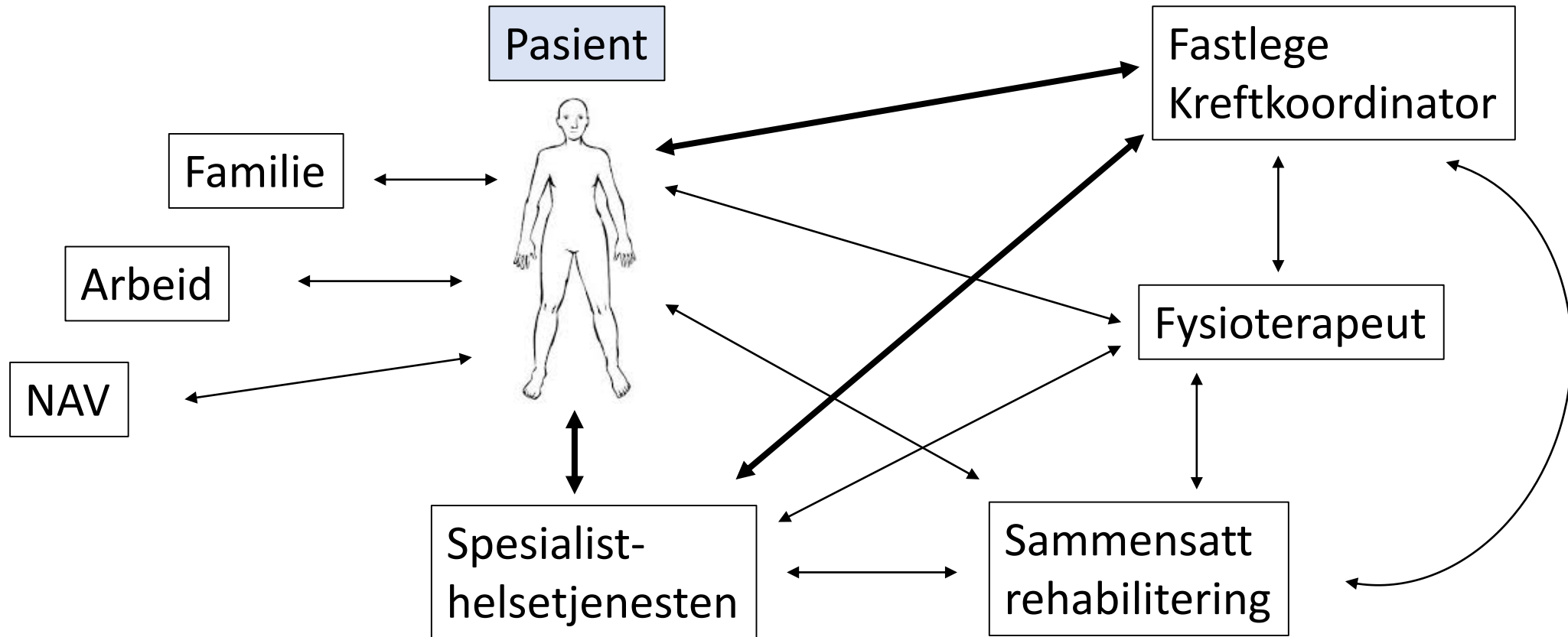
Pasientens behov

Pasientens behov

Pasientens behov

Oppsummering

- **Seneffekter** – et bredt spekter av tilstander
- **Fastlege**
 - Kartlegg problemene. Tiltak?
 - Videre utredning hos spesialist?
- Kreftkoordinator
- Finnes det **gode tilbud i kommunen/bydelen**? Frisklivssentral - fysioterapeut
- **LMS-kurs og Pusteromstilbud** ved sykehusene
- **Montebellosenteret**
- Yrkesaktiv alder og rehabilitering med fokus mot jobb?

Poliklinisk rehabilitering ved Oslo universitetssykehus

- **Rehabiliteringssentre** med døgn og evt. dagtilbud,

[Helsenorge.no](https://helsenorge.no) – Velg behandlingssted – Rehabilitering – Kreftsykdommer

Informasjon om seneffekter

- <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/nasjonal-kompetansetjeneste-for-seneffekter-etter-kreftbehandling>

Informasjon om seneffekter

Takk for oppmerksomheten!

E Munch